

Володимир Лесин

Магістр державного управління, Київ

ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ СПАДЩИНИ ДМИТРА ДОНЦОВА

Серед найяскравіших і водночас контroversійних явищ, причому як української суспільно-політичної думки, так і гуманітарної науки, особливе місце займає спадщина визначного публіциста та політичного діяча Дмитра Івановича Донцова (1883-1973). Якщо доробок Донцова на ниві політології вже давно досліджується і зайняв своє місце у науковій та навчально-методичній літературі, то його творчість літературно-критичного спрямування ще й досі або залишається "поза кадром", або розглядається лише в комплексі з вивченням його іміджу як ідеолога, теоретика українського націоналізму і т.ін. Згаданий підхід себе абсолютно не виправдовує, позаяк звузити набуток Донцова лише до формулювання нових політичних гасел, "магістральної лінії" або "керівної філософії" (як це робить більшість його опонентів і навіть прихильників) – означає відкинути або недооцінити ту справді велику працю, яку здійснив цей автор саме як літературознавець у таких царинах, як теорія літератури, її історія та літературна критика.

Починаючи з публікацій у київському журналі "Рада" часів першої російської революції, через великий масив критичних розвідок у західно- та центральноєвропейській пресі та редагування значною мірою присвячених красному письменству часописів "Літературно-науковий вісник", "Вісник" та "Батава", далі до концептуальних узагальнень у еміграційний період життя – шлях, яким пройшов Донцов протягом майже 60-річної творчої діяльності. На жаль, більшість його літературознавчих публікацій зараз можна зустріти лише в деяких архівах та бібліотеках, інколи в "далекому зарубіжжі". Незважаючи на це, досліджувати філологічну (в широкому розумінні цього слова) спадщину Донцова треба. Матеріалу вистачить не лише для написання кандидатської чи докторської дисертації, й навіть для започаткування нової школи досліджень з даної проблематики.

Прагнучи прислужитися підвищенню зацікавлення філологів літературознавчою спадщиною Донцова, маємо честь подати в цьому числі "Питання літературознавства" першу спробу бібліографії саме філологічного доробку згаданого автора. Бібліографію побудовано в хронологічному порядку й для зручності поділено на три розділи: "Книги та брошури", "Статті в періодиці", "Рецензії". Сподіваємося, що такого

плану матеріал зможе відіграти роль "підручного" джерела та слугуватиме для когось стимулом до подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ СПАДЩИНИ ДМИТРА ДОНЦОВА

КНИГИ ТА БРОШУРИ

1. Модерне москвофільство. – Київ: накладом автора, 1913.
2. Російські впливи на українську психіку. – Львів: Russia, 1913.
3. З приводу одної єресі. – Київ: накладом автора, 1914.
4. Культура примітивізму: головні підстави російської культури. – Черкаси: Сіяч, 1919.
5. Мазепа і мазепинство. – Черкаси: Сіяч, 1919.
6. Поетка українського рісорджіменту: Леся Українка. – Львів: видавництво Донцових, 1922.
7. Наша доба і література. – Львів: накладом "Вістника", 1936.
8. Де шукати наших історичних традицій. – Львів: Книгозбірня Вістника, 1938.
9. Де шукати наших традицій. – Львів: Українське видавництво, 1941.
10. Дух нашої давнини. – Прага: видавництво Ю.Тищенка, 1944.
11. Якою має бути література? – Торонто, 1949.
12. Заповіт Шевченка. – Торонто: Спілка Української Молоді, 1950.
13. Правда прадідів великих. – Філадельфія: Організація Оборони Чотирьох Свобід України, 1952.
14. Поетка вогняних меж: Олена Теліга. – Торонто: накладом Олекси Тяжкого, 1953.
15. Туга за героїчним: ідеї і постаті літературної України. – Лондон: Спілка Української Молоді, 1953.
16. Московська отрута. – Торонто: Спілка Визволення України, 1955.
17. Росія чи Європа? – Лондон: Союз України у Великій Британії, 1955.
18. Дві літератури нашої доби. – Торонто: Гомін України, 1958.
19. Незримі скрижалі Кобзаря. – Торонто: Гомін України, 1961.
20. Хрестом і мечем: твори. – Торонто: Ліга Визволення України, 1967.
21. Клич доби. – Лондон: Союз Українців у Великій Британії, 1968.

СТАТТІ В ПЕРІОДИЦІ

1. Борис Грінченко (з нагоди 25-літнього ювілею його діяльності) // Рада. – Київ. – 20.12.1906.
2. П.К.Саксаганський (До сьогоднішнього ювілею) // Там само. – 13.07.1907.
3. Pro domo sua (українофільський папа Єфремов) / Дзвін. – Київ. –

1913. – Т.2. – Збірник.
4. Поэзия индивидуализма // Украинская жизнь. – Москва. – 1913. – №.9-10.
 5. Гетьман Мазепа в западно-европейской литературе // Там само. – 1913. – №.12.
 6. Наші цілі // Літературно-науковий вістник. – Львів. – 1922. – №.1.
 7. До старих богів // Там само. – 1922. – №.4.
 8. Пригадка // Там само. – 1922. – №.6.
 9. Шляхтич міщанином // Там само. – 1922. – №.10.
 10. Bellua sine carite // Там само. – 1923. – №.1.
 11. Драгоманов і ми // Там само. – 1923. – №.3.
 12. Криза української літератури // Там само. – 1923. – №.4.
 13. Atrophia cerebri // Там само. – 1923. – №.7.
 14. Про молодих // Там само. – 1923. – №.11.
 15. Три роки відновленого "Літературно-наукового вістника" // Там само. – 1925. – №.4.
 16. Про дух американізму // Там само. – 1926. – №.1.
 17. Пам'яті великого вигнанця // Там само. – 1926. – №.5.
 18. Трагедія Франка // Там само. – 1926. – №.6.
 19. 1927 // Там само. – 1927. – №.1.
 20. Поет твердої душі. Василь Стефаник // Там само. – 1927. – №.2.
 21. Шевченкові роковини // Там само. – 1927. – №.5.
 22. Марко Черемшина // Там само. – 1927. – №.7.
 23. Тверда рука // Там само. – 1928. – №.4.
 24. Антін Чехов // Там само. – 1930. – №.7.
 25. Post scriptum // Там само. – 1930. – №.12.
 26. Нині і Вчора // Там само. – 1931. – №.3.
 27. Федір Достоєвський // Там само. – 1931. – №.6.
 28. Микола Хвильовий // Вістник. – Львів. – 1933. – №.7-8.
 29. Що таке нація? // Там само. – 1937. – №.5.
 30. Пам'яті великої бунтарки // Там само. – 1938. – №.2.
 31. Між молотом і ковадлом // Там само. – 1938. – №.5.
 32. Безпері каліки // Там само. – 1938. – №.6.
 33. Головні прикмети провідної касты // Батава. – Бухарест. – 1941. – №.2-3.
 34. Propter meritum (Нації в новій Європі) // Там само. – 1941. – №.4.
 35. Бог Арес і наша країна // Там само. – 1941. – №.5.
 36. Новий порядок на Сході Європи і національний принцип // Там само. – 1941. – №.8-9.
 37. Поезія наших днів // Український клич. – Лондон. – 14.09.1947.
 38. Чи Шевченко був селянським поетом? // Гомін України. – Торонто. – Різдво 1949 року.
 39. Традиція в літературі // Там само. – 2, 16.05.1949.
 40. Гоголь-ясновидець // Український робітник. – Торонто. – 25.11.1949/

41. Від Франка до Шевченка // Вісник Організації Оборони Чотирьох Свобід України. – Нью-Йорк. – 1950. – №.2.
42. Перечулені Швейки // Українець-час. – Париж. – 19.02.1950.
43. Співаник УПА – універсал нової України // Визвольний шлях. – Лондон. – 1951. – №.8.
44. Про характер // Крила. – Нью-Йорк. – 1952. – №.5.
45. Григорій Сковорода про національний провід // Вісник Організації Оборони Чотирьох Свобід України. – Нью-Йорк. – 1953. – №.7.
46. Бонапартизм нашого століття // Українська думка. – Лондон. – 10.09.1953.
47. "Мазепа" Гюго – символ України // Гомін України. – Торонто. – 7.01.1955.
48. Трагедія Одержимої ("Одержима" Лесі Українки) // Визвольний шлях. – Лондон. – 1955. – №.3.
49. Поет апокаліптичних літ. – Євген Маланюк // Українець-час. – Париж. – 24.04.1955.
50. За духовну спадщину Києва // Гомін України. – Торонто. – 17.12.1955.
51. Слава козацька в драмі Поля Деруледа // Визвольний шлях. – Лондон. – 1956. – №.6.
52. "Старшобратня" пропаганда в літературі // Гомін України. – Торонто. – 18.08.1956.
53. Криза плебейської "еліти" // Визвольний шлях. – Лондон. – 1956. – №.11.
54. Нерозрита могила // Українець-час. – Париж. – 9, 16, 23, 30.03, 6.04.1958.
55. Жрекиня Бога, нікому невідомого в країні (Леся Українка) // Визвольний шлях. – Лондон. – 1959. – №.12.
56. Роль міста в житті нації // Там само. – 1960. – №.9.
57. "Кассандра" Лесі Українки і проблема віщунства // Там само. – 1962. – №.4-5.
58. Слово до молоді // Там само. – 1967. – №.2.
59. Націоналізм чи сервілізм? // Там само. – 1983. – №.8.
60. Проблема поколінь // Там само. – 1984. – №.12.

РЕЦЕНЗІЇ

1. На: Украинский вестник, Санкт-Петербург, кн. 10-14 // Рада. – Київ. – 22.09.1906.
2. З українських журналів ("Нова громада", кн.8 за серпень) // Там само. – 29.09.1906.
3. З українських журналів ("Літературно-науковий вістник", кн.IX) // Там само. – 12.10.1906.
4. З українських журналів ("Київська старина", кн.VII-VIII) // Там само. –

- 13.10.1906.
5. Лук'янівський народний театр ("Зимовий вечір", драма на 2 дії М.Старицького; "Штукарка", комедія на 2 дії А.Володського; "Освідчини", жарт на 1 дію А.Чехова, пер.К.Лоського)//Там само. – 8.12.1906.
 6. На: Sir Gailhard. Idiottenfuhrer durch die russische Literatur // Літературно-науковий вістник. – Львів. – 1926. – №.7-8.
 7. На: Les Nouvelles litteraires // Там само. – 1926. – №.11.
 8. На: В.Винниченко. Соняшна машина // Там само. – 1928. – №.1.
 9. На: А.Головко. Бур'ян // Там само. – 1928. – №.2.
 10. На: О.Вишня. Лицем до села // Там само. – 1928. – №.5.
 11. На: Л.Занта. Ібсен і фемінізм // Там само. – 1928. – №.5.
 12. На: С.Божко. Чабанський вік // Там само. – 1928. – №.6.
 13. На: Революційні пісні Західної України // Там само. – 1929. – №.2.
 14. На: А.Кара. З-поза Дарвіна на Ісайю // Там само. – 1929. – №.3.
 15. На: Більшовик України // Там само. – 1929. – №.3.
 16. На: Б.Гомзін. Тройзілля // Там само. – 1929. – №.4.
 17. На: Б.Кравців. Дорога // Там само. – 1929. – №.6.
 18. На: С.Джемісон. Пригоди маленької Джейн // Там само. – 1929. – №.10.
 19. На: М.Вовчур. Перемога // Там само. – 1931. – №.1.
 20. На: Д.Віконська. Райська яблінка // Там само. – 1931. – №.7-8.
 21. На: І.Чернява. На Сході ми // Вістник. – Львів. – 1933. – №.3.
 22. На: І.Човишівський. Під прапором Хмельницького // Там само. – 1933. – №.12.
 23. На: В.Каргут. Гомін з-поза раю // Там само. – 1933. – №.12.
 24. На: І.Думка. Як люди приймали Христа // Там само. – 1933. – №.12.
 25. На: G.Gailhard. Mazzerе // Там само. – 1934. – №.10.
 26. На: Ю.Косач. Сонце в Чигирині // Там само. – 1934. – №.12.
 27. На: В.Винниченко. За яку Україну // Там само. – 1935. – №.6.
 28. На: І.Чернява. Люди з чорним піднебінням // Там само. – 1935. – №.11.
 29. На: І.Вірний. Наші часи // Там само. – 1936. – №.3.
 30. На: П.Воїн. Соціальне // Там само. – 1936. – №.3.
 31. На: Б.К. Сучасна молодь // Там само. – 1936. – №.3.
 32. На: Д.Вочнадзе. Грузія между Севером и Югом // Там само. – 1936. – №.7-8.
 33. На: О. де Бальзак. Чародійна шкіра // Там само. – 1936. – №.9.
 34. На: Б. д'Оревілле. Чортиці // Там само. – 1936. – №.9.
 35. На: Г.Ламай. Причини нашої програної // Там само. – 1936. – №.9.
 36. На: В.Ткачук. Золоті дзвінки // Там само. – 1936. – №.12.
 37. На: М.Мочульський. Опалева мряка // Там само. – 1936. – №.12.
 38. На: Р.Єндик. Білі ночі // Там само. – 1937. – №.1.
 39. На: В.Масютин. Два з одного // Там само. – 1937. – №.1.

40. На: О.Бочковський. Абіссинія // Там само. – 1937. – №.5.
41. На: Б.Жаровий. Кучеряві дні // Там само. – 1937. – №.6.
42. На: Р.Брут. Січові Стрільці // Там само. – 1937. – №.6.
43. На: Б.Романів. Революція на Україні // Там само. – 1937. – №.6.
44. На: О.Соколовський. Сьогоднішня Європа // Там само. – 1937. – №.9.
45. На: Хмельницький і українські погроми // Там само. – 1937. – №.10.
46. На: Нова книжка Андре Жіда про СРСР // Там само. – 1937. – №.11.
47. На: Л.Мосендз. Людина покірна // Там само. – 1937. – №.12.
48. На: О.Коковський. Дві сили // Там само. – 1937. – №.12.
49. На: Ю.Косач. Чарівна Україна // Там само. – 1938. – №.5.
50. На: Г.Гінтер. Лицар, смерть і чорт // Там само. – 1938. – №.7-8.
51. На: Остання приязнь Наполеона // Там само. – 1938. – №.7-8.
52. На: Ю.Липа. Призначення України // Там само. – 1938. – №.12.
53. На: Ю.Литвиненко. Запоріжжя // Там само. – 1939. – №.1.
54. На: Д.Віконська. За силу і перемогу // Там само. – 1939. – №.2.
55. На: В.Муссоліні. Navigare poscesse // Там само. – 1939. – №.2.
56. На: М.Мочульський. Іван Франко // Там само. – 1939. – №.5.
57. На: Т.Пачовський. Класичні традиції в українському письменстві // Там само. – 1939. – №.5.
58. На: Л.Мосендз. Відплата // Там само. – 1939. – №.7.

У кожному числі "Літературно-наукового вістника" та "Вістника" (журналів, редагованих Дмитром Донцовим) була рубрика "З пресового фільму", де Донцов під псевдонімом "М.Л." містив регулярні огляди світової преси, зокрема літературно-мистецької.